

Abrankó László

Műszeres analitika

Molekulaspektroszkópia

Minőségi elemzés

Kvalitatív

Cél:

Meghatározni, hogy egy adott mintában jelen vannak-e bizonyos **ismert** komponensek.

Vagy

ismeretlen komponensek azonosítása

Mennyiségi elemzés

Kvantitatív

Cél:

Meghatározni, hogy a mintában lévő **ismert** komponensek milyen mennyiségben vannak jelen

---

Kémiai élelmiszervizsgálati módszerek csoportosítása

Klasszikus módszerek:

Gravimetriás

Térfogatós módszerek

Műszeres analitikai vizsgálatok

Elektroanalitikai módszerek (potenciometria, vezetőképesség stb.)

Termikus módszerek (DSC, DTA)

Optikai (spektroszkópiás) módszerek

Tömegspektrometriás módszerek

Kromatográfiás módszerek

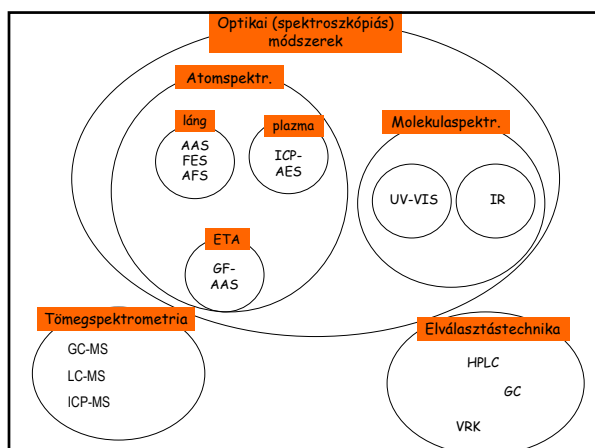

Spektroszkópiás módszerek

Azon technikák összessége, melyek az elektromágneses sugárzás és az anyag kölcsönhatásakor létrejövő jelenségeken alapszanak.

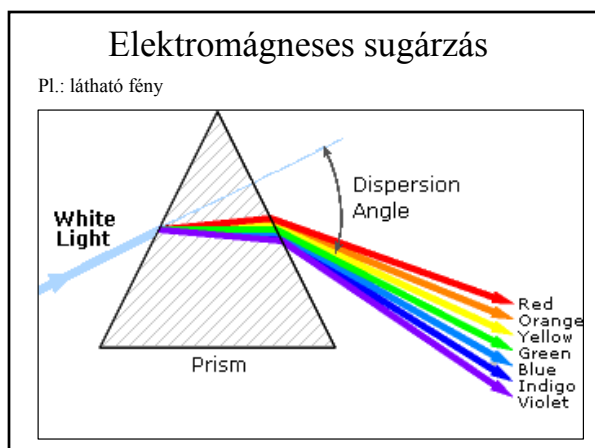

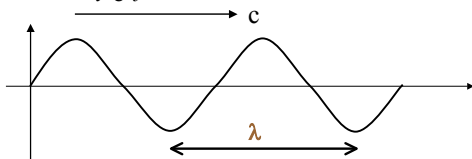

Az elektromágneses sugárzás:

Hullám és anyagi jellemzőkkel is rendelkezik.

$$E = h \cdot \nu = h \cdot \frac{c}{\lambda}$$

Planck állandó (h) = 6,626 EXP-34 Js

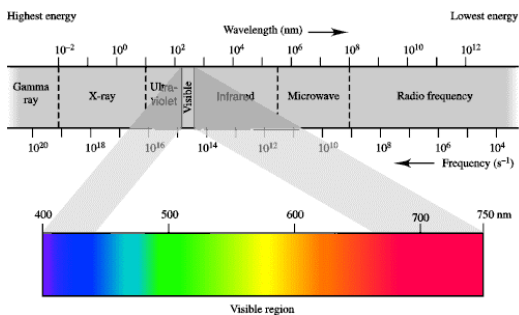

Mi történik a molekulával, ha energiát közlünk vele?

Belső energiája növekszik, mely a közölt energia nagyságától függően három tagból tevődik össze:

- Elektronenergia
- Rezgési vagy vibrációs energia
- Forgási, vagy rotációs energia

$$\Delta E = \Delta E_{\text{rotációs}} + \Delta E_{\text{vibrációs}} + \Delta E_{\text{elektron}}$$

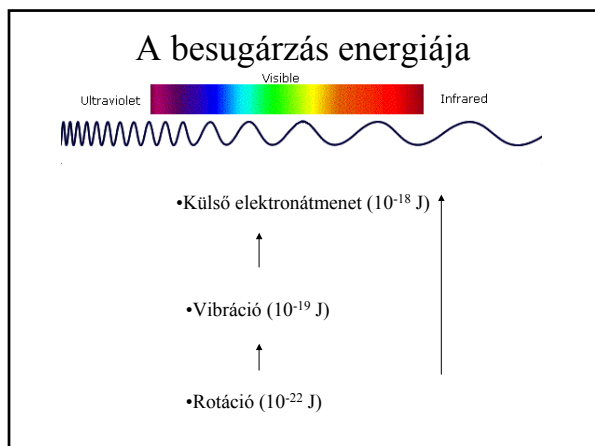

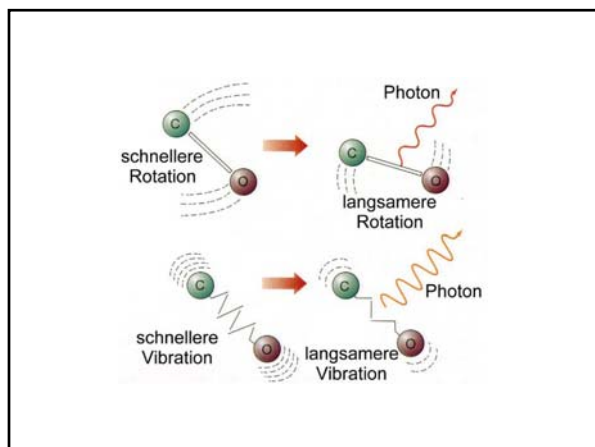

Hullámhossz-tartomány (Å)	Spektroszkópiai módszer	Energia [kJ/mol]	Folyamat
ultraibolya (UV) 150 - 400 nm	kiroptikai spektroszkópia (CD, ORD)	600 - 300	vegyértékelektron-átmenetek rezgési és forgási átmenetek
látható (VIS) 400 - 800 nm	molekulaabszorpció (UV, VIS)	300 - 150	
közeli infravörös (NIR) 800 - 1000 nm	molekulaemissziós módszerek	150 - 120	
infravörös (IR) 1 - 30 µm	infravörös és Raman spektroszkópia	120 - 4	rezgési és forgási átmenetek
távoli infravörös (FIR) 30 - 300 µm	távoli infravörös spektroszkópia	4 - 0.4	forgási átmenetek
mikrohullámok 0.3 mm - 1 m	mikrohullámú spektroszkópia elektronspin-rezonancia sp. (ESR)	$0.4 - 1.2 \cdot 10^{-4}$	forgási átmenetek elektronspin átmenetek
rádióhullámok 1 - 300 m	mágneses magrezonancia spektroszkópia (NMR)	$1.2 \cdot 10^{-4} - 4 \cdot 10^{-7}$	magspin átmenetek

---

Abszorpció

az elektromágneses sugárzást és egyúttal annak energiáját az anyag (atom, vagy molekula) elnyeli, melynek következtében az anyag belső energiája megváltozik. Az atom, vagy molekula **gerjesztett** állapotba kerül.

Majd a többletenergiáját hő és/vagy mozgási energia formájában adja le. Ha az abszorbeált elektromágneses energia egy része elektromágneses energia formájában távozik akkor **fluoreszcencia** jelenségről beszélünk.

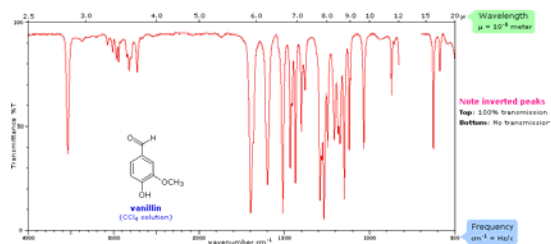

Infravörös besugárzás

A megvilágító „fény” **spektrumából** hiányozni fognak az elnyelt energiához tartozó hullámhosszak.

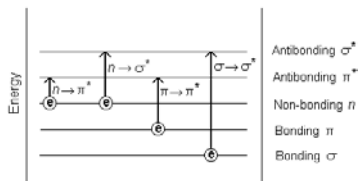

UV-látható fény besugárzás

200-800 nm hullámhosszúságú elektromágneses sugárzás

Molekulapályákon található elektronok **elnyelik az energiát**, ezáltal magasabb energiaszintre, ún. **gerjesztett állapotba** kerülnek.

A polikromatikus fényből hiányozni fognak az elnyelt energiához tartozó hullámhosszak (látható fény esetén: színek)

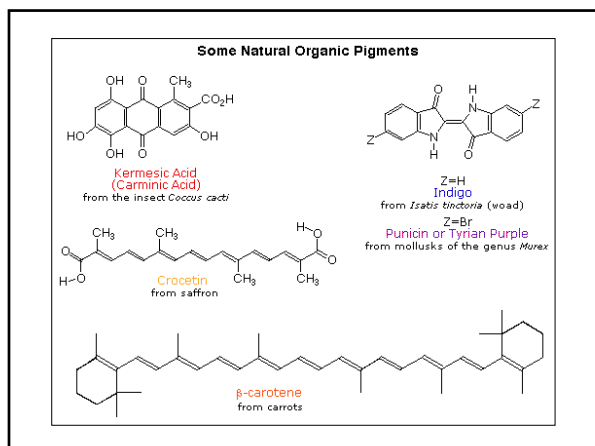

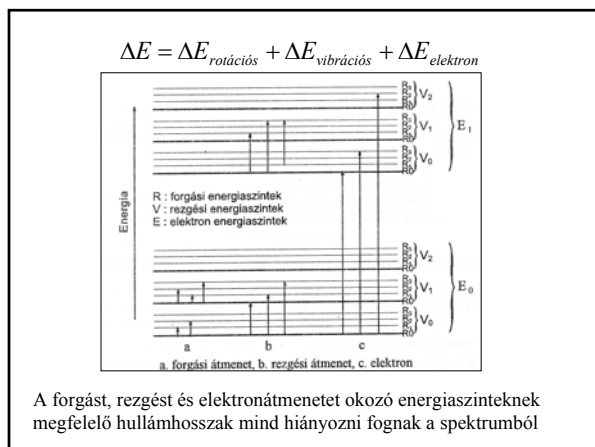

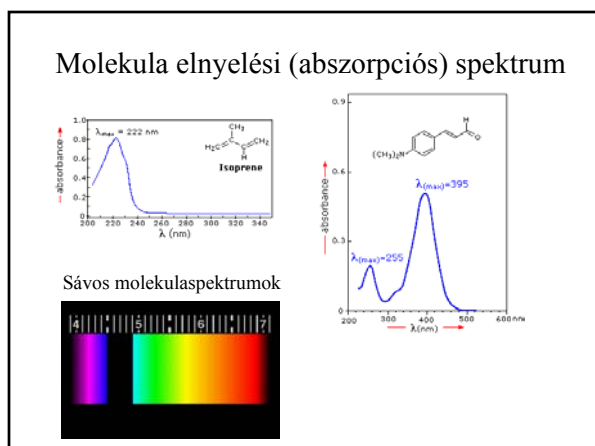

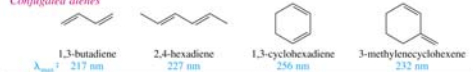

TABLE 15-2 Ultraviolet Absorption Maxima of Some Representative Molecules

Isolated

Conjugated dienes

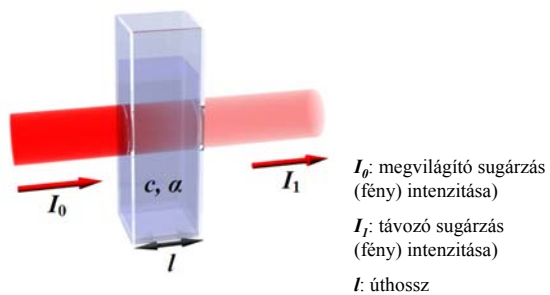

Conjugated trienes

Conjugated tetraene

Az elnyelés mértéke
Lambert-Beer törvény

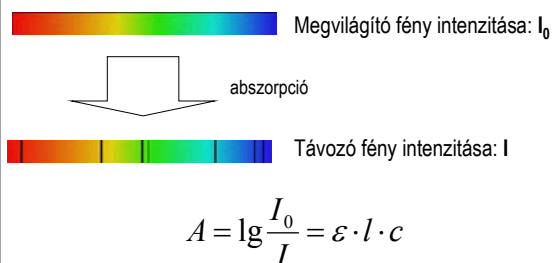
Mennyiségi elemzés

Lambert-Beer törvény:

$$A = \lg \frac{I_0}{I} = \epsilon \cdot l \cdot c$$

- A abszorbancia
 I_0 belépő sugár intenzitása
I kilépő sugár intenzitása
 ϵ moláris abszorpciós koefficiens ($\text{dm}^3 \text{mol}^{-1} \text{cm}^{-1}$)
c az abszorbeáló komponens koncentrációja a mintában

Folytonos vagy leszűkített tartományú besugárzás?

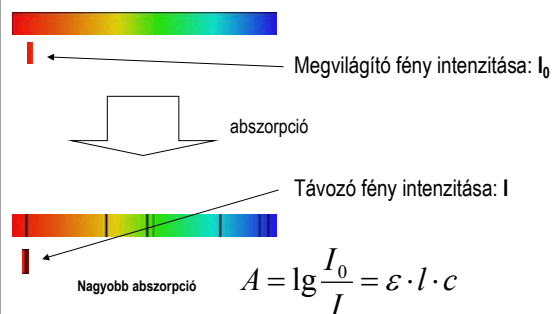

Folytonos vagy leszűkített tartományú besugárzás?

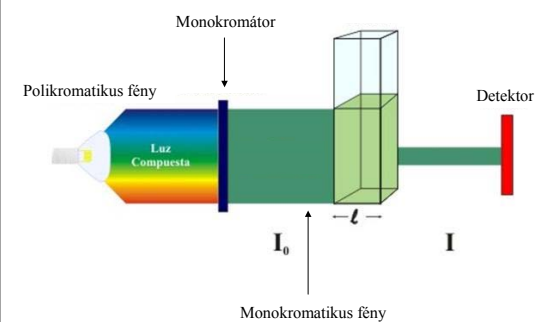

Monokromatikus megvilágítás

UV-Vis spektroszkópia megvalósítása

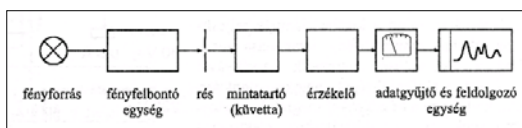

Spektrométer felépítése
(monokromatikus megvilágítás esetén)

A megvilágító fény hullámhossza változtatható:
lehetőség a teljes spektrum felvételére

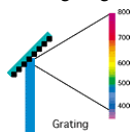

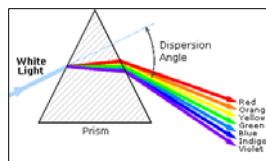

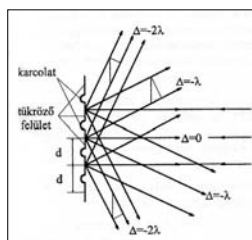
A megvilágító polikromatikus fény felbontása

Prizma

Optikai rács

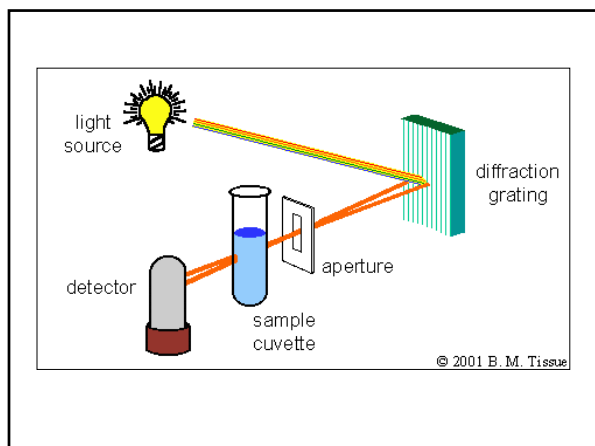

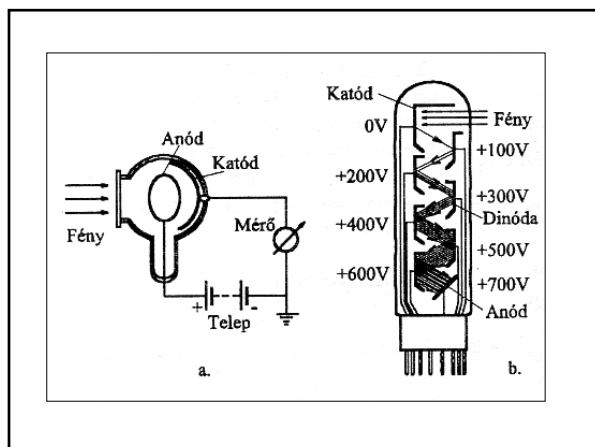

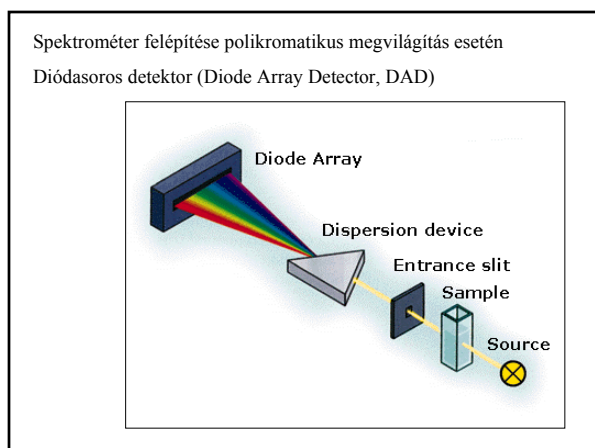

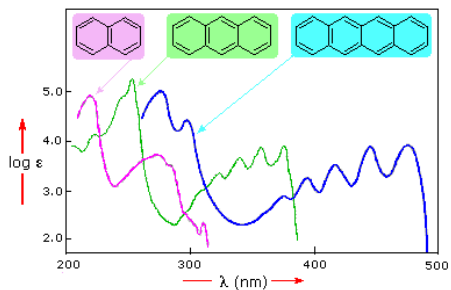

DAD – lehetőség gyors spektrális elemzésre

(átfolyó kuvetták esetén is)

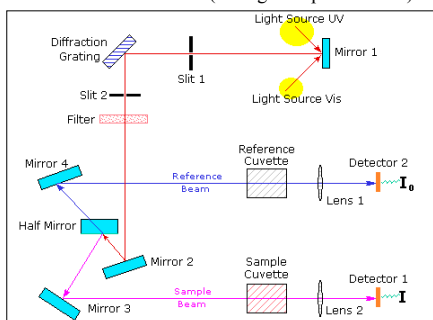

A referencia hullámhossz (kétsugaras spektrométer)
